

CONSTITUTIONS IN THE GLOBAL FINANCIAL CRISIS: A COMPARATIVE ANALYSIS

**Edited by: Xenophon Contiades
Routledge – Taylor & Francis Group,
London and New York, 2016., pp. 307**

Knjiga „**Constitutions in the Global Financial Crisis: A Comparative Analysis**“ predstavlja zbirku radova uglednih znanstvenika koji su svojim radovima pokušali rasvijetliti povezanost između ustavnog sustava s jedne, te globalne financijske krize s druge strane. Glavni urednik je prof. Xenophon Contiades s University of Peleponnese. U tiskanom izdanju zbirku je 2016. godine objavio Routledge – Taylor&Francis Group, London and New York i ima ukupno 307 stranica. Na početku su Sadržaj (str. v.-vi.), Popis autora (str. vii.) i uvodna riječ glavnog urednika: „Introduction – The Global Financial Crisis and the Constitution“ (str. 1.-5.). Nakon uvodnog dijela slijedi središnji dio knjige koji se sastoji od pet dijelova (str. 7.-300.). Knjiga završava Kazalom pojmova (str. 301.-307.).

Prvi dio knjige: „PART 1 – Constitutional Reactions in Comparative Perspective“ (str. 7.-60.) sastoji se od samo jednog poglavlja: „Chapter 1 – How Constitutions Reacted to the Financial Crisis“ u kojem prof. Contiades i dr. Fotiadou iznose na koji su način zapravo povezani politički sustavi s fenomenom financijske krize, a potom ukazuju i na različite načine, formalne i neformalne, na koje dolazi do promjena ustavnog ustrojstva za vrijeme financijskih kriza. Potom se ističe kako financijska kriza, zajedno s djelovanjem tijela državne vlasti u pravnoj sferi u njezinu suzbijanju, dovodi do velikih izazova za sam konstitucionalizam i njegove postulate. Na kraju autori zaključuju da postoje četiri scenarija kako ustavi reagiraju na financijsku krizu i to: prilagođavanjem uvjetima krize, podčinjavanjem zahtjevima krize, urušavanjem postojećeg ustava te potpunom izdržljivošću ustavnog sustava naspram opasnosti i poteškoća koje donosi financijska kriza. U sljedećim dijelovima knjige prikazani su primjeri za svaki od gore spomenutih scenarija.

Drugi dio: „Part II – First Path: Adjustment“ (str. 61.-166.) ima pet poglavlja u kojima autori donose pregled utjecaja financijske krize na ustavna ustrojstva Republike Irske, Republike Italije, Republike Latvije, Kraljevine Španjolske i Ujedinjenog Kraljevstva. Za ovu skupinu država, unatoč različitom opsegu krize koja ih je zadesila kao i drugim posebnostima i različitostima među njima, zajedničko je to da su njihovi ustavni sustavi, suočeni s izazovima globalne financijske krize, pronašli način kako da na nju odgovore prilagodbama bez velikih i dramatičnih posljedica po stabilnost ustavnog sustava. U tom procesu dolazilo je do postupnih promjena ustavnog ustrojstva, formalnim i neformalnim putem, kako bi se što uspješnije odgovorilo na sve izazove u cilju prevladavanja financijske krize.

Treći dio: „Part III – Second Path: Submission“ (str. 193.-242.) donosi dva poglavlja u kojima se prikazuje kako su, ponajprije s ustavnopravnog gledišta, na financijsku krizu reagirale Helenska Republika i Republika Portugal. U tim je državama financijska kriza ostavila duboke posljedice na njihove ustavne sustave.

Jednim dijelom to se dogodilo zbog težine i obima same krize. Međutim, svakako su i rigidnost te nemogućnost ustavnih sustava da prilagodbom postupno i vlastitim mehanizmima odgovore na novonastale okolnosti izazvane krizom dovele do njihova potpunog podčinjavanja kriznom vremenu i uvjetima.

Četvrti dio knjige: „Part IV – Third Path: Breakdown“ (str. 243.-284.) sastoji se od dva poglavlja u kojima autori iznose razvoj situacije u Mađarskoj i u Republici Island u vrijeme financijske globalne krize. U navedenim državama došlo je do potpunog zamjenjivanja postojećeg ustavnog poretka, te se u tu svrhu pristupilo donošenju novih ustavnih rješenja. Na taj su način navedene države iskoristile vrijeme krize i novonastale okolnosti kako bi donijele sasvim nove postavke vlastitih ustavnih ustrojstava i na taj način vratile povjerenje građana u ustav i ustavne institucije.

Zadnji, peti dio: „Part V – Fourth Path: Stamina“ (str. 285.-300.) čini jedno poglavlje u kojem se izlaže primjer Sjedinjenih Američkih Država i reakcija njihova ustavnog sustava u vremenima krize. Autor ističe kako financijska kriza nije ostavila većeg traga na ustavno uređenje SAD-a koje se pokazalo stabilnim čak i u takvim iznimnim situacijama. Kao razloge za takav razvoj navodi s jedne strane dugovječnost samog teksta ustava, a s druge i njegovu fleksibilnost koja mu daje širok manevarski prostor za djelovanje u promijenjenim okolnostima, pa čak i u vrijeme krize.

U knjizi renomirani autori rasvjetljavaju utjecaj globalne financijske krize na ustavna uređenja velikog broja zapadnih država. Čitateljima daju uvid u ustavne procese koji su bili potaknuti krizom i koji su oblikovali širok spektar politika navedenih zemalja u tom vremenu. Međutim, osim toga, radovi okupljeni pod ovim naslovom svakako mogu poslužiti kao smjernica i početna točka za daljnja istraživanja o povezanosti ustavnog i financijskog sustava države, te o posljedicama koje na njih mogu ostaviti financijska kriza i recesija.

Vedran Zlatić